

بوستان زمین‌شناسی در داخل ژئوپارک‌ها (زمین‌گردشگاهها)

بهرام نکونی صدی

مدرس دانشکده علوم گردشگری - عضو اهل قلم خاتمه کتاب ایران

گسترش زمین‌گردشگری در زمین‌گردشگاه‌ها نمایانگر جذابیت زمین‌گردشگری است. از فلسفه سه‌گانه ژئوپارک‌ها، یکی آموزش مردم است و دو مورد بعدی گسترش گردشگری (با تکیه اولیه بر زمین‌گردشگری) و حفاظت زمین‌شناختی است.

اهمیت طراحی بوستان زمین‌شناسی برای توسعه

زمین‌گردشگری (Geotourism)

در زمین‌گردشگاه‌ها (Geoparks)، میراث زمین‌شناختی (Geoheritage)، علم زمین‌شناسی (Geology) و چشم‌اندازها (Landscapes) در کانون اصلی توجهند. آن‌ها در پی حفظ عوارض با اهمیت زمین‌شناختی و به دنبال کشف و نمایش روش‌هایی جهت آرایه بهترین نوع حفاظت و دانش مربوط به زمین‌شناسی هستند. این امر از طریق ژئوسایت‌های مسرود حفاظت و تفسیر، موزه‌ها، مراکز آرایه‌دانش، مسیرها، تورهایی با راهنما گردش کلاسی مدارس، متون علمه‌سند، نقشه‌ها، مواد آموزشی و نمایش‌ها و سیمینارها به دست می‌آید.

ایجاد بوستان زمین‌شناسی برای آرایه‌تصویری از تشکیل پدیده‌ها یا فرآیندها و با زمان زمین‌شناسی آن به مردم بوده که یکی از روش‌ها در راستای توسعه زمین‌گردشگری است. در واقع آنچه در برنظم‌ریزی، ثبت و تبلیغ ژئوپارک‌ها باید با مورد اتفاقات قرار گیرد، این که نباید کلی مجموعه ژئوپارک

مدریبت ژئوپارک‌ها در راستای تحقق توسعه پایدار و آموزش، نیاز به انجام اقداماتی برای تسهیل آموزش به عموم مردم دارند. یکی از این اقدامات اختیاری ولی مفید، طراحی و اختصاص محوطه‌های کوچک از ژئوپارک ثبت شده به بوستان زمین‌شناسی (Geological Garden) است. در این نوشتار مثالی از بوستان زمین‌شناختی ایرلند مطرح می‌گردد.

ژئوپارک

عامل اصلی تقویت و گسترش زمین‌شناسی (geo-development) شبکه جهانی زمین‌گردشگاه‌های ملی یونسکو (UNESCO's Global Network of National Geoparks) است (یونسکو، ۲۰۰۶). این شبکه مکانی را برای همکاری جدی میان متخصصان دانشگاهی و بخش‌های اجرایی در امور زمین‌شناسی فراهم می‌آورد. در این زمین‌گردشگاه‌های تحت حمایت سازمان یونسکو، از طریق مبادله اطلاعات میان اعضا شبکه جهانی، سایت‌های مهم زمین‌شناسی در سطح ملی، مورد شناسایی جهانی قرار می‌گیرند و از طریق مبادله آگاهی، تخصص، تجربه و پرسنل با سایر زمین‌گردشگاه‌ها، متغیر می‌شوند که با انجام روش‌های ابتکاری - آموزشی - تفریحی در داخل ژئوپارک‌ها (زمین‌گردشگاه‌ها) و از طریق زمین‌گردشگری (ژئوتوریسم) انجام می‌شود.

شکل ۲- عمر سنگ بر روی آن حک شده است که یک اسلب ۴۶۰ میلیون ساله است.

تجول حیات") ذکر شده میسر شده است.

تابلوهای اطلاع رسانی تفسیر (Informative interpretation panels)

فلاسفه اسلامی معتقدند واژه تکامل در مورد انسان به کار می‌رود و در مورد موجودات باید واژه تحول به کار رود- مترجم

نیز در طول این مسیر در کنار نمونه های تخته سنگی بزرگ (large boulder specimens of the rocks) که در این ناحیه پیدا می‌شوند، کارگذاری شده است. ماتر (۲۰۱۰)

نتیجه گیری می‌شود زمین‌شناسی که بر روی توسعه روستایی و پایدار تاکید دارد، هم اکنون در اقتصاد ایرلند سهم به سزایی دارد. زمین‌شناسی به بازاریابی موثر (Cost-effective marketing)، کمکند و تبلیغ محصولات با ارزش در این کشور منجر شده و برند موثری (an effective brand) برای توسعه گردشگری پایدار ایجاد کرده است.

نتیجه‌گیری

توسعه زمین‌شناسی در داخل زمین‌گردشگاهها نیاز به دست زدن به طراحی‌های ابتکاری برای آموزش زمین‌شناسی به مردم دارد. یکی از این ابزارها که در داخل ژئوپارک‌ها می‌توان آنها را به کار گرفت، اختصاص محبذهای کوچک به بوستان زمین‌شناسی است که با دعوت از مهندسان طراحی محیط‌زیست و متخصصان زمین‌شناسی برای انجام پروژه‌های مشترک زیر نظر و مشاوره متخصصان ژئوتوریسم قابل انجام است.

پیشنهاد

- ۱- «بوستان زمین‌شناسی» برای بزرگسالان و کودکان در «زمین‌گردشگاه قسم» و زمین‌گردشگاه دوم پیشنهادی کشور «زمین‌گردشگاه جلفا» با مشاوره متخصصان مکان‌یابی، طراحی و راه‌اندازی شود.
- ۲- سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور از به کار بردن واژه «زمین‌بوستان» برای جلوگیری از سردرگمی خیل عظیم علاقه‌مندان اجتناب فرمایند. خوشبختانه با ثبت معادل زمین‌شناسی به جای ژئوتوریسم و نیز ثبت گردشگاه به جای پارک در زمان‌های گذشته توسط فرهنگستان محترم علوم، بهترین واژه معادل فارسی ژئوپارک یعنی «زمین‌گردشگاه» مجدداً در اینجا برای جامعه اندیشمندان مطرح و پیشنهاد می‌شود.

را به عنوان یک بوستان معرفی کرد. چنانچه به‌کارگیری واژه‌هایی مثل زمین‌بوستان نیز به اتفاق این مفهوم نادرست کمک می‌کنند؛ بلکه در داخل گردشگاه‌هایی مختلفی مثل «زمین‌گردشگاهها»، محوطه‌هایی به منظور آموزش مردم و با کمک طرح‌های ابتکاری و با استفاده از کارشناسان مختلف به نام «بوستان زمین‌شناسی» در نظر گرفته می‌شود و در هنگام بازدید گردشگران از ژئوپارک (یا زمین‌گردشگاه) از این بوستان زمین‌شناسی نیز بازدید به عمل می‌آید. در این راستا می‌توان در داخل محوطه بزرگ ژئوپارک بوستانی زمین‌شناسی برای کودکان و دانش‌آموزان طراحی و افتتاح کرد.

مثالی از ایجاد یک بوستان زمین‌شناسی در داخل ژئوپارک (زمین‌گردشگاه) کاپرکوست، ایرلند

در این زمین‌گردشگاه محوطه کوچکی را به نام بوستان زمین‌شناسی احداث کرده‌اند که شبیه به بوستان داخل محلات تهران و سایر شهرهای کشور با مسیری برای پیاده‌روی و ... است (به عکس ۱ توجه فرمایید). وضعیت خوب زمین‌شناسی ایرلند توسعه پایدار صنعت گردشگری در زمین‌گردشگاه کاپرکوست، در کویتی‌واترفورد (County Waterford) را تسهیل می‌سازد. کار روی این زمین‌گردشگاه، در سال ۱۹۹۴ میلادی به عنوان پروژه‌ای با مدیریت مشترک دو سازمان زمین‌شناسی بر روی این جزیره، یعنی سازمان زمین‌شناسی ایرلند و سازمان زمین‌شناسی ایرلند شمالی آغاز شد. این زمین‌گردشگاه طیفی از خدمات آموزشی و محصولات مربوطه را به منظور افزایش آگاهی‌ها از میراث زمین‌شناسی و حفاظت میراث معنن‌کاری زیرزمینی منطقه خود ایجاد کرد (ماتر، ۲۰۱۰).

یک کار ابتکاری در این زمین‌گردشگاه، ایجاد بوستان زمین‌شناسی است که در این محوطه بازدیدکنندگان ضمن پیاده‌روی در آن و از میان مسیری به نام "مسیر گذر زمان (Time Path)" گذشته و با مفهوم زمان زمین‌شناسی، آشنا می‌شوند (شکل ۱). این امر با نصب تعداد ۲۸ اسلب (slabs) (سنگ مخصوص کارگذاری) که بر روی آنها به ترتیب و با فواصلی مراحل اصلی تاریخچه زمین‌شناسی و تکامل حیات (یا به عبارتی،

شکل ۱- بوستان زمین‌شناسی و مسیر گذر زمان در دهکده بونماهون، کویتی وواترفورد (the village of Bunmahon, County, Waterford). بخشی از زمین‌گردشگاه کاپرکوست (The Copper Coast Geopark). ایرلند (مخاطف پارتیک ماتر)